

Analysis of the role of female villagers in promoting the empowerment of women in rural areas (Case study: rural areas of Isfahan)

Ahmad Hajarian*

Abstract

Women constitute half of the rural population and have great potential for participation in social and economic activities. Paying attention to women's capacities in order to empower them can increase their participation in livelihood affairs and increase their empowerment. Women's participation in rural management is very important as one of the main beneficiaries. Observation of statistics and information over the past few decades shows the desired participation of women in rural management in the country. The purpose of this study is to investigate the status of women's empowerment in rural areas with female village heads in Isfahan city. The present study is of applied type in terms of purpose and descriptive-analytical study in terms of nature and method, and the data collection method is also a survey. The research sample includes 171 female villagers (including village heads, employees, and villagers) who were selected through purposive sampling and participated in completing questionnaires. SPSS and the structural equation modeling (Smart PLS) method were used to analyze data and information. Based on the results of the PLS structural equation testing, the health empowerment variable with a total impact coefficient of 0.821 had the most impact, followed by the components of economic empowerment (0.805), cultural empowerment (0.695), physical empowerment (0.692), social empowerment (0.627), and psychological empowerment (0.163) that are effective on women's empowerment. The results of

* Post PhD in Geography and Rural Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran, A.hajarian@ltr.ui.ac.ir

Date received: 23/09/2024, Date of acceptance: 10/03/2025

the research showed that economic, cultural, physical, social, and psychological factors have a positive and significant impact on the empowerment of rural women.

Keywords: Empowerment, rural women, rural development, structural analysis, villages of Isfahan city.

Introduction

In the past few years, the role of women in the management of villages has become more prominent. In such a way that in the whole country 2167 women farmers are working in the villages. Meanwhile, the share of Isfahan province in the management of women is 276 female villagers. Also, Isfahan province is the third province that has the largest number of female villagers in the whole country. Among the cities of Isfahan province, where a significant number of female villagers manage the village, we can mention the capital of the province, the city of Isfahan. Therefore, this research studies the villagers of Isfahan city. In this city, there are 36 female villagers who manage the villages. Considering the place of rural women in development and the importance of their participation in the development process of communities and the place that rural organizations have in increasing the productivity of their members and accelerating the achievement of rural development (Rostami et al., 2012: 2), and from there Isfahan city is one of the largest cities in the country and has a population worthy of attention, so it is considered important to pay attention to the villagers and rural women in this city. Also, considering that women make up half of the population of our country and as present and future mothers, they play an effective role in raising children and especially the youth of the country, it is very important to pay attention to the empowerment of women, especially rural women. Therefore, the present study tries to examine the role of female villagers in promoting women's empowerment in the rural areas of Isfahan city.

Based on this, the research questions are as follows: What are the factors influencing the role of villagers in promoting the empowerment of rural women in the study area?

Materials and Methods

The current research is applied in terms of its purpose, and in terms of its nature and method, it is a descriptive-analytical study, and the method of collecting information is documentary (library) and field (questionnaire). In this study, Isfahan city was

41 Abstract

considered as the research field. This province has 36 female villagers in the sixth election cycle of rural Islamic councils, and has allocated 4.5% of the share of rural management to women (Organization of Villagers and Municipalities, 1400). To investigate the status of the role of female villagers in promoting the empowerment of women in rural areas in the study area, a questionnaire in the form of a five-point Likert scale was prepared and distributed among the target population. For its validity, the opinions of university professors were used and the necessary corrections were made. After collecting the questionnaire, Cronbach's alpha method was used to measure its reliability. The amount of Cronbach's alpha in table (2) shows that their reliability is acceptable and suitable for evaluation. The following table is the result of the studies of the theoretical literature section of the research and the overlapped final indicators of the role of female villagers in promoting the empowerment of women in rural areas.

Discussion and Results

In order to identify how much each factor plays a role in the whole structure (female villagers with emphasis on women's empowerment), PLS model using; Cronbach's alpha, combined reliability and factor loading coefficients, criteria are evaluated and measured as reliability (Davari and Rezazadeh, 2016), the value of combined reliability and Cronbach's alpha should be more than 0.7. Based on the values in table (4), the indicators of social capability have values below Cronbach's alpha and composite reliability of 0.7, which means the lack of internal consistency in the model.

Convergent validity: In order to measure the reliability of the model, we examine the coefficients of the factor loadings of the criteria. At this stage, the variables with a factor loading less than 0.5 are not important enough to measure the interactions and should be removed from the analysis process, which are in the current research model. All indicators are above 0.5 and there is no need to remove any item in the model.

To measure the validity of convergence in the model, AVE (Average Variance Extracted) criterion is used, in this criterion, the critical value is 0.4, which means that if the AVE value is above 0.4, it has validity. Convergence is acceptable, and in this research, we have obtained the indices after correcting the AVE results, and we have included the values of each index in the table below.

Conclusions

Empowerment is a developmental phenomenon and over time, people and environments are different and it is about giving power or control to a certain person or group of people in a society, or nation to influence. Placement, participation, negotiation, evaluation, and control are emphasized (Ile et al., 2018). The empowerment approach focuses more on identifying individual or group assets and capabilities (Ile et al., 2018) and is an attractive and powerful concept that is used internationally as a tool to fight poverty and underdevelopment (Úcar Martínez). et al., 2017) and has also been used in the sense of increasing power. Some see it as the transfer of power from the higher levels of society to the lower ones and a way for people to control their lives through active participation which is accompanied by change and transformation in individuals, groups and change from the situation. The lack of power is also related to the situation in which the above life is controlled (Úcar Martínez et al., 2017), so increasing participation in management to support empowerment seems necessary and necessary, which makes people They feel that they have more freedom in their decisions and they themselves are responsible for their decisions. The empowerment of rural women has not been an exception to this rule, therefore, in this research, the role of female villagers on the empowerment of women in the rural areas of Isfahan province has been investigated. Based on the results of the research, it was found that the skewness and kurtosis test were used to check the normality of the distribution of the indicators, and the major values of the indicators between +1 and -1 confirm the normality of the data distribution. Then, in order to analyze the status of women's empowerment indicators, a sample T-Tech test has been used. According to the obtained results (significance level and upper and lower limits), all indicators (social ability, psychological ability, cultural ability, physical ability, economic ability and health ability) have become significant and among the indicators of role Female villagers with emphasis on empowering women, the first factor (social empowerment) has the highest average of 2.7154. On the other hand, the component of cultural competence has the lowest score (2.1287) among other components. Also, the results of the structural equations of SMART PLS, due to the investigation of the effectiveness of research indicators in the formation of the role of female villagers with an emphasis on women's empowerment, showed that the variable of health empowerment with a total impact factor of 1.523 had the greatest impact on female villagers with an emphasis on women's empowerment. And then the components of economic empowerment

43 Abstract

(1.256), cultural empowerment (0.895), physical empowerment (0.687), social empowerment (0.622) and psychological empowerment (0.160) are effective on the villagers. They are women with emphasis on empowering women.

Bibliography

- Asghari Lafmejani, S., Shahraki, E., & Naderian far, M. (2016). Barriers to social and economic empowerment of rural households Case: patients protected by the Imam Khomeini Relief Committee in Sistan Region. *Serd*, 5 (15), 103-124 **[In Persian]**.
- Arabsorkhi, L., & Imani Jajarmi, H. (2017). A Survey of Male-Pattern Rural Administrating among Female Rural Administrators in Isfahan Province. *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 6(3), 457-473. doi: 10.22059/jisr.2017.130713.257. **[In Persian]**.
- Azimi, N., Alibaygi, A., & Papzan, A. (2023). A Model for Empowering Rural Women in Kermanshah County. *Village and Development*, 25(4), 67-86. doi:10.30490/rvt.2021.354399. 1354 **[In Persian]**.
- Eghbali, J., Kalantari, K., Khaleghi, B., & Fathollahi Galambahri, S. (2018). Analyzing the Performance of Village Administrators [Dehyariha] in a Gender Approach: A Case Study of Villages in Buin-Miandasht County of Iran. *Village and Development*, 21(3), 123-143. doi: 10.30490/rvt.2018.81732 **[In Persian]**.
- Esfandiari, Amir Homan, Daniyali, Tahmine, (2018), *comparative comparison of villages with and without rural development in the development process (case study: villages in the central part of Islamshahr city)*, scientific-research quarterly of new attitudes in human geography. 4 (11). 1-16. **[In Persian]**.
- Fazel Nia, Gharib, Hashemi, Rostam, (2014), analysis of socio-cultural beliefs that hinder the participation of rural women in the process of planning and management of sustainable rural development, a case study: Rostam city, *Quarterly Journal of Woman and Society*, 6(21), 41-66. **(In Persian)**.
- Forney, J'. (2021). Farmers 'empowerment and learning processes in accountability practices: An assemblage perspective. *Journal of Rural Studies*. VOL .86. PP. 673-683.
- Ghorbani, M., & Avazpour, L. (2017). Analysis of Structural Characteristics of Rural Women Network for Establishment of Collaborative Management in Desert Areas (Pilot: Tajmir Village, Carbon Sequestration International Project, South Khorasan Province). *Iranian Journal of Range and Desert Research*, 24(2), 383-391. doi: 10.22092/ijrdr.2017.113132 **[In Persian]**.
- Heydari Sarban, Vakil, Javed, (2018), *Analysis of the effects of social capacity building on improving rural development management (case study: Garmsi city)*, scientific-research quarterly of human settlements planning studies, 2 (14), 411-426. **[In Persian]**.
- Izadi, A., & Alavizadeh, S. A. M. (2018). The effects of psychological empowerment of rural administrators on rural management and development processes: A case study of Roshtkhar village. *The Journal of Geographical Research on Desert Areas*, 6(1), 199-227. doi: 10.29252/grd.2018.1248. **[In Persian]**.

- Ile, I., & Boadu, E. S. (2018). The paradox of youth empowerment : Exploring youth intervention programme in Ghana The paradox of youth empowerment : Exploring youth intervention programme in Ghana. *Cogent Social Sciences*, 4(1), 1–15. <https://doi.org/10.1080/23311886.2018.1528709>
- Kabiri, A., & Valaei, M. (2019). Analyzing the Challenges of Modern Rural Management: A Case Study of Villages in Miyandoab County of Iran. *Village and Development*, 22(3), 69-94. doi: 10.30490/rvt.2020.262968.1009 **[In Persian]**.
- Kalhari, S., & Mohammadian, F. (2022). Investigating the Relationship between Financial Access and Women's Economic Empowerment in Middle Eastern Countries. *Woman in Development & Politics*, 20(2), 182-165. doi: 10.22059/jwdp.2022.334293.1008116 **[In Persian]**.
- Khakipour, L., Barani, H., Abedi Sarvestani, A., & Gholamrezai, S. (2019). Analysis of women's role in the management of nomadic rangelands Case study: Allotments of Shoul Abad region in Lorestan Province. *Iranian Journal of Range and Desert Research*, 25(4), 805-816. doi: 10.22092/ijrdr.2019.118614. **[In Persian]**.
- Kushandajani, Kholid Alfirdaus. L. (2019). *Women's Empowerment in Village Governance Transformation in Indonesia: Between Hope and Criticism*. *International Journal of Rural Management*. 15(1). 137–157.
- Majokweni, Z. Pilela, M. Joseph J. (2021). Gender and Rural Vitality: Empowerment through Women's Community Groups. *Journal of Rural Sociology*. Online published. PP. 1-25.
- Mehr Bakhsh, Z, Pour Ramadan, I, (2016), *the performance of female villagers in the process of rural development (case study: the central part of Rasht city)*, *Geography (the scientific-research and international quarterly of the Iranian Geography Association*, 15(55), 206-218. **[In Persian]**.
- Mir, M., Heidarymokarar, H. and Sarani, S. (2024). Studying the Factors Affecting the Gender Selection of Women's Dehyar in Sistan Region: Challenges and Performance. *Geography and Development*, 22(75), 78-106. doi: 10.22111/gdij.2024.42901.3420 **[In Persian]**.
- Moulai Hashjin N, Amar Haji Shir Kia, T, Bagheri, A. (2016). The role of local administration in the economic development of rural areas of Behshahr. *Space economy and rural development*. 6 (22), 165-176. **[In Persian]**.
- Muraya, K. W., Govender, V., Mbachu, C., Uguru, N. P., & Molyneux, S. (2019). 'Gender is not even a side issue... it's a non-issue': career trajectories and experiences from the perspective of male and female healthcare managers in Kenya. *Health Policy and Planning*, 34(4), 249-256. <https://doi.org/10.1093/heapol/czz019>
- Rostami, Farhanaz, Aliabadi, Vahid, Baghai, Sara, (2013), *the role of membership in rural organizations on the level of social capital and the quality of life of rural women*, *Quarterly Journal of Economy and Space and Rural Development*, 2 (4), 1-14. **[In Persian]**.
- Sadeghiyan, N., Kiani Salmi, S. and Gholami, Y. (2021). Identifying the Factors Affecting the Development of Creative Tourism and Their Effect on the Sustainability of Behavior from the Perspective of Tourists in Rural Areas of Borujen City. *Journal of Rural Research*, 11(4), 696-711. doi: 10.22059/jrur.2020.301054.1493 **[In Persian]**.

45 Abstract

- Sadeghlou, T. and Sojasi Qeidari, M. (2018). Analysis of the Effects of Cash Payment Subsidiary on Empowerment of Rural Focus Group. *Human Geography Research*, 50(1), 163-180. doi: 10.22059/jhgr.2016.59392 [In Persian].
- Safi Jahanshahi, E, Taheri, K, Khodadad, M, (2017), *Evaluation of Quality of Life Indicators in Rural Areas (Case Study: Maimand Village, Babak County)*, Journal of Geographical Sciences, 29, 114-127. 4 (1). [In Persian].
- Salehi, M. , rahimian, M. and Gholamrezai, S. (2018). Analyzing the Solutions of Microcredit Funds to Empower Rural Women (Case study: Lorestan Province). *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 49(4), 675-687. doi: 10.22059/ijaedr.2018.251895.668561 [In Persian].
- Sarbandi, S. (2019). Investigating and explaining the role of education on managerial performance dehyari ha case study Villages in Ray Town. *Geography and Human Relationships*, 1(4), 79-92. [In Persian].
- ShadiTalab, J., & khanjany, L. (2013). Surveying Rural Residents' Attitude towards Rural Women's Abilities in Dehyari Executive Management Case Study: Palat Kaleh & Bala Papkyadeh Villages, Langroud. *Journal of Rural Research*, 3(12), 135-160. doi: 10.22059/jrur.2013.30235 [In Persian].
- Tarasi, Z., karimzadeh, H. and aghayarihir, M. (2020). Capacity Building in Rural Areas to Empower Women Case Study: Zanzan County. *Geography and Development*, 18(58), 203-224. doi: 10.22111/gdij.2020.5191 [In Persian].
- Úcar Martínez, X., Jiménez-Morales, M., Soler Masó, P., & Trilla Bernet, J. (2017). Exploring the conceptualization and research of empowerment in the field of youth. *International Journal of Adolescence and Youth*, 22(4), 405–418. <https://doi.org/10.1080/02673843.2016.1209120>
- Vatankhah noghani, A. (2016). Identify and prioritize strategies for the empowerment of women in rural migration Based on the SWOT matrix technique QSPM (Case Study: Mashhad County). *Women's Studies Sociological and Psychological*, 14(3), 5-6. doi: 10.22051/jwsp.2016.2558 [In Persian].
- Zahiri Niya, M., & Beroziyan, B. (2012). The Comparison of Effective Factors on Entrance of Men and Women to University. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 3(12), 69-90. [In Persian].

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بررسی وضعیت توانمندسازی زنان در نواحی روستایی دارای دهیار زن شهرستان اصفهان

احمد حجاریان*

چکیده

زنان نیمی از جمعیت روستایی را تشکیل داده و از پتانسیل‌های زیادی برای مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی برخوردار هستند. توجه به ظرفیت‌های زنان در راستای توانمندسازی آنها می‌تواند ضمن افزایش مشارکت آنها در امور معیشتی باعث افزایش توانمندی آنان شود. مشارکت زنان در عرصه مدیریت روستایی به عنوان یکی از ذی‌نفعان اصلی دارای اهمیت بسیار است. مشاهده آمار و اطلاعات طی چند دهه اخیر، نمایانگر مشارکت مطلوب زنان در عرصه مدیریت روستایی در کشور است. هدف این پژوهش بررسی وضعیت توانمندسازی زنان در نواحی روستایی دارای دهیار زن شهرستان اصفهان است. پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع کاربردی و به لحاظ ماهیت و روش از نوع مطالعه توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات نیز پیمایشی است. نمونه پژوهش شامل ۱۷۱ نفر از روستاییان زن (اعم از دهیار، کارمند و روستاییان) است که به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و در تکمیل پرسشنامه‌ها مشارکت نمودند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات از SPSS و روش معادلات ساختاری (Smart PLS) بهره گرفته شده است. بر اساس نتایج آزمون معادلات ساختاری PLS متغیر توانمندی بهداشتی با ضریب تاثیر کل ۰/۸۲۱ بیشترین تاثیر را داشته است و سپس به ترتیب مولفه‌های توانمندی اقتصادی (۰/۸۰۵)، توانمندی فرهنگی (۰/۶۹۵)، توانمندی کالبدی (۰/۶۹۲)، توانمندی اجتماعی (۰/۶۲۷) و توانمندی روان‌شناختی (۰/۱۶۳) موثر بر توانمندسازی زنان

* پسادکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)،

iD: 0000-0003-4487-3586, A.hajarian@ltru.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۲، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۲۰

می‌باشند. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که عوامل اقتصادی، فرهنگی، کالبدی، اجتماعی و روان‌شناختی تاثیر مثبت و معنی‌داری در توانمندسازی زنان روستایی دارد.

کلیدواژه‌ها: توانمندسازی، زنان روستایی، دهیار، تحلیل ساختاری، روستاهای شهرستان اصفهان.

۱. مقدمه و بیان مساله

اگرچه در تمام جوامع، زنان روستایی به عنوان یک عامل مهم در نیل به اهداف توسعه روستایی مطرح بوده، اما بنا به دلایل مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کمتر مورد توجه برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران مسائل روستایی واقع شده است. زنان در اقتصاد کشاورزی، سهم عظیمی از کل نیروی انسانی مورد نیاز در سطح جهان را تشکیل می‌دهند. زنان روستایی چه به صورت مستقیم در تولید محصولات زراعی و دامی و صنایع روستایی و چه از لحاظ کمک به بخش کشاورزی به عنوان نیروی کار، قابلیت بالایی در جامعه به حساب می‌آیند و سهم ایشان در کشورهای جهان سوم به مراتب بیش از سایر کشورها است. زنان با توجه به نقشی که در خانواده ایفا می‌کنند، محور اصلی پیشرفت و توسعه بشمار می‌روند. از طرفی زنان در اجتماعات روستایی نقش حیاتی ایفا می‌کنند. با وجود این، مدیران و برنامه‌ریزان کشورهای توسعه‌نیافته و در حال توسعه، به زنان روستایی و نقش‌شان در توسعه جامعه روستایی چندان اعتقاد ندارند و زنان در این کشورها بیش‌تر عناصر حاشیه‌ای، غیرفعال و غیر مولد به شمار می‌روند (وطنخواه و همکاران، ۱۳۹۵).

به باور بسیاری از صاحب نظران، عمده‌ترین موانع توانمندی زنان در جامعه ما، ریشه در فرهنگ دارد. مسئله توانمندسازی زنان، بویژه زنان روستایی به دلیل نقش موثر چنین قشری در فرآیند گذار از توسعه‌نیافتگی، بسیار مهم است (ظهیری نیا و بهروزیان، ۱۳۹۱). در مبحث توانمندسازی، مقولاتی که بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد عبارتند از: شرایط مادی زندگی، بهداشت، آموزش، فعالیت اقتصادی، روابط اجتماعی، عملکرد دولت، کیفیت زیرساخت‌ها و محیط‌زیست. توانمندسازی در نواحی روستایی به عوامل زیادی از جمله اشتغال، درآمد مناسب، دسترسی به خدمات آموزش و بهداشت، سلامت، محیط طبیعی، امنیت و انجمن‌ها و نهادهای قوی بستگی دارد که مسائل اقتصادی و اجتماعی (نظیر بیکاری، فقر، کمبود فرصت‌های شغلی، سطح پایین سواد و...) به عنوان مهم‌ترین آن در اجتماعات روستایی محسوب می‌شوند (صفی جهانشاهی و همکاران، ۱۳۹۷). توانمندسازی

زنان روستایی، تلاشی برای ارتقای سطح اجتماعی و فرهنگی آنان است، زیرا از طریق این نوع توانمندسازی، زنان روستایی از موقعیتی که در آن تصمیم‌گیری‌ها بی‌تاثیر بوده‌اند، به موقعیتی می‌رسند که در آن به طور فعال در تصمیمات سیاسی و اجتماعی نقش دارند و بر خروجی آن تاثیر می‌گذارند. افزون بر این توانمندسازی اجتماعی، بستر کسب مهارت‌های لازم به منظور دستیابی به خواسته‌ها و نیازهای درونی زنان روستایی را فراهم می‌سازد (قربانی و عوض پور، ۱۳۹۶)، بطوری که در آن‌ها بر شرم بی‌مورد خود فایق آیند، کردار و گفتارشان حاکی از اعتماد به نفس و اطمینان خاطر باشد، قادر به ارزیابی صحیح و شناخت واقعی خویشان باشند، به استعدادها و محدودیت‌های درونی خویش آگاه باشند، قدرت رویارویی با دشواری‌ها را داشته باشند و از توانایی و قابلیت لازم در راستای نیل به مشارکت سیاسی بهره‌مند گردند. البته نباید این نکته فراموش شود که به طور متقابل مداخله زنان روستایی در عرصه و سپهر اجتماعی و نیز تقویت نقش آنان در تصمیم‌گیری‌ها و تصمیم‌سازی‌ها به مثابه ابزار مهمی است که به بهبود استانداردهای عملکرد مدیریت ختم شود. به همین خاطر توانمندسازی زنان به یک نقطه کانونی برای توسعه در سراسر جهان تبدیل شد و برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان به یکی از شاخص‌های مهم توسعه‌ای مود توجه قرار گرفت.

برای رسیدن به تعادل و رفع تبعیض‌ها و در نتیجه توسعه کامل‌تر، نیاز است که زنان به صورت سازمان‌یافته و آگاهانه در فرآیند برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه روستاها مشارکت داشته باشند (فاضل نیا و هاشمی، ۱۳۹۴: ۴۳). بنابراین مشارکت برابر زنان در سیاست، در تمام سطوح دولت، نه تنها برای ایجاد و حفظ دموکراسی بلکه برای افزایش برابری در سایر ابعاد اجتماعی نیز ضروری می‌باشد (اقبال و همکاران، ۱۳۹۷). حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی و مدیریتی یکی از مصادیق عدالت و توسعه اجتماعی در توزیع متناسب فرصت‌های اجتماعی و اقتصادی است که استفاده بهینه از توانمندی‌ها و قابلیت‌های نیمی از جمعیت کشور در زمینه مدیریت روستایی از پیامدهای آن محسوب می‌شود (شادی طلب و خانجانی نژاد، ۱۳۹۱: ۱۳۱). از دیگر ویژگی‌های این نهاد مدیریت روستایی، حضور زنان در نقش مدیر اجرایی روستا است. زنان روستایی در کشور برای اولین بار از طریق حضور در شوراهای اسلامی روستاها در مدیریت روستا مشارکت کردند و پس از آغاز به کار نهاد دهیاری، دهیاری‌هایی با مدیریت زنان شروع به کار کردند (مهر بخش و پوررمضان، ۱۳۹۶: ۲۰۶).

بر اساس جدیدترین آمار سازمان دهیاری‌ها و شهرداری‌های کشور، در حال حاضر بیش از ۲ هزار و ۶۰۰ دهیار زن در کشور در حال فعالیت هستند. آمار دیگری که این سازمان ارائه می‌کند، مربوط به تعداد روستاهایی است که از خدمات دهیاری استفاده می‌کنند و این میزان بیش از ۹۲ درصد از روستاهای ایران را در بر می‌گیرد. این آمار نشان می‌دهد که قدم‌های نخست برای راهیابی زنان به عرصه مدیریتی برداشته شده است. در حقیقت در چند سال گذشته نقش زنان در مدیریت روستاها پررنگ‌تر شده است. در این میان سهم استان اصفهان از مدیریت زنان ۲۷۶ دهیار زن می‌باشد. همچنین استان اصفهان سومین استان است که دارای بیشترین تعداد دهیار زن در کل کشور می‌باشد. از شهرستان‌های استان اصفهان که در آن تعداد قابل توجهی دهیار زن به مدیریت روستا می‌پردازند می‌توان به مرکز استان یعنی شهرستان اصفهان اشاره کرد. بنابراین این پژوهش، دهیاران شهرستان اصفهان را مورد مطالعه قرار می‌دهد. در این شهرستان تعداد ۳۶ دهیار زن به اداره و مدیریت روستاها می‌پردازند. با توجه به جایگاه زنان روستایی در توسعه و اهمیت مشارکت آنان در روند توسعه جوامع و جایگاهی که تشکلهای روستایی در بهره‌وری بیشتر اعضا و تسریع دستیابی به توسعه روستایی دارند (رستمی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲)، و از آنجا که شهرستان اصفهان یکی از بزرگ‌ترین شهرستان‌های کشور بوده و جمعیت در خور توجهی را در خود جای داده است، لذا توجه به روستاییان و زنان روستایی در این شهرستان امری مهم تلقی می‌شود. همچنین با توجه به اینکه زنان نیمی از جمعیت کشورمان را تشکیل می‌دهند و به عنوان مادران حال و آینده در تربیت فرزندان و به‌ویژه جوانان کشور نقش موثری دارند، توجه به توانمندسازی زنان و به‌ویژه زنان روستایی از اهمیت بسیاری برخوردار است. از این رو پژوهش حاضر تلاش می‌کند وضعیت توانمندسازی زنان در نواحی روستایی دارای دهیار زن در نواحی روستایی شهرستان اصفهان را بررسی نماید.

۲. پیشینه تحقیق

توانمندسازی در واقع مشارکت همه اقشار جامعه در سرنوشت خود است. راهبرد اصلی این مدل، اعتقاد به مردم است. اعتقاد به اینکه مسائل می‌توانند به بهترین شکل ممکن بدست مردمی که با آن مسائل به طور روزانه زندگی می‌کنند و به عبارتی گروه‌های ذینفع حل شود. توانمندسازی اشاره به اقشار محروم و گروه‌های حاشیه‌ای دارد و مولفه‌هایی نظیر

آموزش، عدالت، توزیع عادلانه درآمد و امکانات، زمینه این توزیع عادلانه، زیر مجموعه آن قرار می‌گیرد. در واقع توانمندسازی مشارکتی است همه جانبه که تنها در محیط‌های کوچک قابل اجراست و دیدگاهی محله‌ای و روستایی است که بر همین اساس مدیریت محله مبنا در بخش مطالعات مدیریتی این مجموعه به عنوان یک گزینه اساسی مورد توجه قرار گرفته است.

توانمندسازی به فرایند چندبعدی دسترسی افراد به منابع قدرت، برای افزایش سرمایه‌های فردی و گروهی، به منظور حرکت به سوی انتخاب‌های هدفمند، گفته می‌شود (صادق‌لو و سجاسی قیداری، ۱۳۹۷: ۱۶۷). صالحی و همکاران (۱۳۹۷)، شفیع‌ی ثابت و همکاران (۱۳۹۸)، اصغری لمفجانی و همکاران (۱۳۹۵)، تاراسی و همکاران (۱۳۹۹)، صادقیان و همکاران (۱۳۹۷)، فورنی (۲۰۲۱) و ماجوکنی و مولار (۲۰۲۱) در پژوهش‌های خود بر اهمیت ایجاد هویت جمعی و مشارکت در توانمندسازی تاکید داشته و معتقدند که توانمندسازی به دنبال آنست که مردم بتوانند خود آغازگر، کنترل‌کننده و رهبر توسعه باشند و درعین حال توان مشارکت آزادانه در پروژه‌ها و طرح‌های توسعه را نیز داشته باشند. در ادبیات توسعه مفهوم "توانمندسازی" ازدو جنبه و رویکرد بررسی شده است: الف) رویکرد انگیزشی توانمندسازی؛ در این رویکرد، هدف تواناسازی و تقویت خودباوری می‌باشد. ب) رویکرد شناختی توانمندسازی؛ این رویکرد، توانمندسازی را به طور وسیع‌تر به مثابه یک حالت انگیزش درونی درارتباط با شغل تعریف می‌کند که شامل چهار احساس درونی است: الف) معنی دار بودن: یعنی اینکه فرد وظیفه‌ای را که انجام می‌دهد بامعنی و ارزشمند تلقی کند. ب) شایستگی: شایستگی یا خودباوری، اعتقاد فرد به توانایی و ظرفیت خود برای انجام کارها است. ج) تأثیر (مؤثر بودن): عبارت از حدی که در آن فرد توانایی نفوذ در پیامدهای کار خود را دارا می‌باشد. د) خود تعیینی یا حق انتخاب؛ یک احساس فردی در مورد حق انتخاب برای تنظیم فعالیت‌هاست. درحالی‌که شایستگی یک مهارت رفتاری است همچنین به آزادی عمل شاغل در تعیین فعالیت‌های لازم برای انجام وظایف شغلی اطلاق می‌گردد. اعتماد: اعتماد به معنی آنست که افراد احساس کنند که با آنها منصفانه و یکسان برخورد خواهد شد (شفیع‌ی ثابت و فرهادی، ۱۳۹۸: ۵۲).

تعاریفی که برای توانمندسازی در نظر گرفته شده نیز دارای نگاهی با محدودیت مکانی در زمینه مشارکت است که می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

توانمندسازی عبارت‌است از تسهیم قدرت با اعضای گروه، تا بدین طریق، احساس خود از اثربخشی آنان ارتقا یابد. به نظر راپیلی، توانمندسازی به عنوان یک مفهوم عبارت است از: تسهیم کردن گروه‌های خودگردان و افراد در تعیین سرنوشت حرفه‌ای خود.

طی سال‌های اخیر مطالعات متعددی در زمینه مدیریت‌روستایی و عملکرد دهیاران، کیفیت خدمات دهیاری‌ها، توانمندسازی، مسائل و چالش‌های دهیاران و ... صورت گرفته‌است. اما در اغلب این پژوهش‌ها به دهیاران مرد توجه بیشتری شده‌است و کمتر پژوهش‌هایی در رابطه با نقش زنان دهیار صورت گرفته‌است، در حالی که جامعه روستایی ایران که جامعه‌ای در حال تغییر و دگرگونی می‌باشد، باید به نقش و جایگاه زنان در مدیریت‌روستایی توجه بیشتری شود. تاکنون مطالعات و پژوهش‌های قابل ملاحظه‌ای در خصوص مدیریت‌روستایی و نقش و عملکرد دهیاری‌ها صورت گرفته که در زیر به بیان برخی از این مطالعات می‌پردازیم:

جدول ۱. پیشینه مطالعات صورت گرفته در حوزه مدیریت‌روستایی

محقق / سال	عنوان	نتایج
پیرا و همکاران (۱۳۹۱)	مطالعه عوامل تاثیر گذار بر انتخاب جنسیتی دهیاران زن در منطقه سیستان: چالش‌ها و عملکرد	نتایج نشان می‌دهد که اعتماد مردم به قابلیت‌ها و توانمندی زنان از اهمیت بیشتری برخوردار است و بین نگرش مردان و زنان نسبت به عملکرد دهیاران زن مقدار محاسبه شده (۲/۸۹) اختلاف معناداری وجود دارد.
کاپوری و محمدیان (۱۴۰۲)	بررسی رابطه بین دسترسی مالی با توانمندسازی اقتصادی زنان در کشورهای خاورمیانه	نتایج این تحقیق نشان داد که توانمند سازی اقتصادی با بهبود دسترسی مالی افزایش می‌یابد به گونه‌ای که با افزایش ۱ درصدی در تعداد شعب بانک‌های تجاری میزان توانمند سازی اقتصادی به اندازه ۰/۳۷ درصد افزایش می‌یابد همچنین متغیرهای امید به زندگی، تحصیلات و هزینه‌های زندگی رابطه مثبت و معنادار و متغیر تولید ناخالص داخلی سرانه رابطه معنادار و منفی با توانمند سازی اقتصادی دارند.

بررسی وضعیت توانمندسازی زنان در نواحی روستایی ... (احمد حجاریان) ۵۳

محقق / سال	عنوان	نتایج
عظیمی و همکاران ۱۴۰۱	الگوی برای توانمندسازی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه	نتایج نشان داد برای توانمندسازی زنان اقداماتی شامل شناسایی وضعیت موجود، آموزش هدفمند و مستمر، تحول در اقدامات حمایتی، بازآفرینی ساختار برنامه‌ریزی، افزایش نقش‌آفرینان و پشتیبانان، ضروری تشخیص داده شد که به این ترتیب پیامدهایی شامل بازآفرینی نقش‌ها و تعیین مسئولیت‌ها، ارتقای جایگاه اجتماعی و اقتصادی زنان روستایی در جامعه و دگرگونی در طراحی و تدوین برنامه‌های توانمندسازی را در پی خواهد داشت.
اسفندیاری و دانیالی ۱۳۹۸	مقایسه تطبیقی روستاهای دارای دهیاری و فاقد در روند توسعه‌یافتگی (مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان اسلامشهر)	نتایج حاکی از آن است که مهم‌ترین معیار در ارزیابی عملکرد دهیاری‌ها در تمامی روستاهای مورد مطالعه تحصیلات و تخصص نیروی انسانی فعال در بخش دهیاری‌ها در نظر گرفته شده و عواملی مانند اقتصاد، نابرابری اجتماعی، زیرساخت‌ها، عوامل فرهنگی- اجتماعی در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. همچنین از دیدگاه ساکنان این مناطق مهم‌ترین عامل مربوط به زیر معیار فقدان مهارت‌های مدیریتی به دست آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که مهم‌ترین عامل عدم توسعه‌یافتگی در مناطق مورد مطالعه، فقدان مدیریت و مهارت‌های مدیریتی مناسب با دهیاری روستایی بوده که از سوی ساکنین تشخیص داده شده است.
سزیندی ۱۳۹۸	بررسی و تبیین نقش آموزش بر عملکرد مدیریتی دهیاری‌ها محدوده مطالعاتی شهرستان ری	با توجه به مطالعات صورت گرفته در شهرستان ری مشخص شد که بین آموزش دهیاران و توسعه روستایی (تمامی شاخص‌های آن) این شهرستان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، یعنی هر چه آموزش بیشتر صورت گیرد، به همان اندازه دستیابی به توسعه آسان‌تر خواهد بود.
کیبزی و ولایی ۱۳۹۸	بررسی و تحلیل چالش‌های مدیریت نوین روستایی: مطالعه موردی	نتایج تحقیق کیفی نشان می‌دهد که مهم‌ترین چالش‌های پیش روی دهیاران عبارت‌اند از عدم امنیت شغلی، ضعف انگیزش، عدم توانمندی فردی، ضعف سازمانی، ضعف‌های مقرراتی، ضعف‌های مالی. همچنین، نتایج کمی نشان داد که از میان شش عامل اصلی در زمینه چالش‌های پیش روی مدیریت نوین روستایی، مهم‌ترین عوامل عبارتند از عدم امنیت شغلی، ضعف مالی، فقدان انگیزه، عدم درآمدزایی، نگرش منفی مردم و تعصبات شوراها.

محقق / سال	عنوان	نتایج
چلری ساریان / ۱۳۹۸	ارزیابی الگوی مدیریت محلی روستایی مبتنی بر شاخص‌های حکمروایی خوب مطالعه موردی: شهرستان مشگین شهر	نتایج حاصل از آزمون آماری نشان داد که شاخص‌های مشارکت اجتماعی و مسئولیت‌پذیری کارکرد بیشتری در شکل‌گیری الگوی مطلوب مدیریت محلی روستایی شهرستان مشگین شهر دارد و مدیریت محلی از لحاظ شاخص‌های حکمروایی مطلوب روستایی در وضعیت خوبی قرار دارد. همه شاخص‌های حکمروایی خوب (مشارکت اجتماعی، پاسخگویی، کارایی و اثربخشی، قانون‌مندی، عدالت و برابری، اجماع محوری، مسئولیت‌پذیری و شفافیت)، در مناطق روستایی شهرستان مشگین شهر در وضعیت مطلوبی هستند.
حاجی پور و همکاران / ۱۳۹۷	تحلیلی بر نقش آفرینی زنان در مدیریت مراتع عشایری (مطالعه موردی: سازمان‌های عرفی منطقه شول آباد لرستان)	زنان عشایر در زمینه تولید محصولات دامی و فرآورده‌های لبنی و برداشت گیاهان دارویی و خوراکی نقش قابل توجهی دارند. گرچه در برخی مناطق خانواده‌های عشایری شکل خانوار هسته‌ای به خود گرفته‌اند، اما همچنان همبازی در فعالیت‌های گوناگون نشان‌دهنده الگوی خانواده گسترده بوده و همه افراد خانواده در انجام امور و پذیرش مسئولیت‌ها مشارکت می‌نمایند. زنان در خانواده‌های قدیمی‌تر با وجود حضور فرزندان متأهل و بهره‌مندی از نیروی کار آنان در بهره‌برداری مراتع، مسئولیت‌های کمتری دارند.
ایزدی و علوی زاده / ۱۳۹۷	واکاوی نقش توانمندی روان شناختی دهیاران در روند مدیریت و توسعه روستایی (مطالعه موردی: دهستان رشتخوار)	موفقیت سطح توانمندی روان شناختی دهیاران در ابعاد مختلف اجتماعی، محیطی و عمرانی نقش مثبتی در بهبود مدیریت روستایی داشته و میزان موفقیت دهیاران در بعد عمرانی کمتر از حد متوسط بوده است.
مولائی هاشمیان و همکاران / ۱۳۹۶	نقش مدیریت محلی در توسعه اقتصادی نواحی روستایی شهرستان بهشهر	عناصر مدیریت محلی توانسته‌اند برای بهبود زندگی روستائیان، توسعه صنایع و حضور گردشگران، بسترسازی نمایند. مدیریت روستایی، توفیقات چندانی در کاهش فقر نداشته است. این مسئله بنا به دلایلی مانند چندبعدی بودن فقر و محدود بودن سرمایه‌های در اختیار مدیریت روستاها بوده است.

محقق / سال	عنوان	نتایج
پروین سرمدی و ایمانی جاجرمی / ۱۳۹۶	بررسی الگوی مردم‌محور کار دهیاری در میان دهیاران زن در استان اصفهان	به دلیل اتخاذ رویکرد سنتی معطوف به جنسیت در کار اجرایی، باور به ناتوانی زنان و تلقی دهیاری به عنوان کار سیاسی، پدیده مردانه بودن کار دهیاری ایجاد می‌شود. در این شرایط دهیار زن با توجه به جنسیت، تاهل و سن خود، بر حسب قابلیت‌های فردی و اجرایی و حس استقلال خود، روش‌هایی مانند تظاهر به مردش‌دگی و حفظ استقلال شخصی به کار می‌گیرد که به احساس مردش‌دگی در خود و همکاران زن، دوری از اقتضائات زنانه، پذیرش مردش‌دگی، احساس همترازی و برتری نسبت به مردان ختم می‌گردد.
کوشانداجانی و خلیل‌الدین‌دوس / ۲۰۱۹ (Kushandajani & Kholid Alfridaus)	توانمندسازی زنان در تحول مدیریت دهکده در اندونزی: بین امید و انتقاد	براساس تحقیقات میدانی در دو روستای جاوا، یعنی Panggungharjo و Lerap، از زمان اجرای قانون توجه بیشتری به موضوعات جنسیتی شده است. با این حال، روستای دهکده‌ها هنوز بر سیاست‌گذاری روستا مسلط هستند. علاوه بر این، با وجود به دست آوردن برخی از حمایت‌ها، مسائل جنسیتی همچنان به عنوان اصلی‌ترین مساله در اولویت‌های توسعه روستا قرار دارد. همچنین برنامه‌های توانمندسازی ندارند که تأثیر مستقیمی در بهبود برابری جنسیتی داشته باشد. دولت ملی به صدور آیین نامه‌هایی که موجب تقویت ادعای برابری جنسیتی در اجرای قانون در روستاها شود، نیاز اساسی دارد.
موریا و همکاران / ۲۰۱۹ (Muraya)	مسیرهای شغلی و تجربیات از دیدگاه مدیران زن و مرد بهداشت و درمان در کنیا	زنان به عنوان فرزند آوری و انتظارات اجتماعی از جمله تربیت کودک و سایر مسئولیت‌های خانگی بر توانایی آن‌ها در به‌کارگیری فرصت‌های رهبری و انتخاب و مدیریت تأثیر گذار هستند.

همان‌گونه که در پیشینه فوق مشاهده می‌شود اکثر مطالعات صورت گرفته درباره مدیریت روستایی و عملکرد دهیاران در زمینه‌های مختلف بوده است که موضوعاتی چون ارزیابی عملکرد و وظایف دهیاران، توانمندی دهیاران، مسائل و مشکلات دهیاران زن، مقایسه تطبیقی دهیاری‌ها، رویکرد جنسیتی، نقش کارکردی نظام نوین مدیریت روستایی و ... را مورد مطالعه قرار داده است. در برخی موارد نیز مطالعات در مورد نقش دهیاری‌ها در مدیریت روستایی و جایگاه زنان در مدیریت روستایی نیز بوده است. همان‌گونه که در جدول ملاحظه می‌شود تنها یک مطالعه مرتبط با موضوع توسط فراهانی و رستم خانی در سال ۱۳۹۱ انجام شده است که به بررسی و ارزیابی نقش دهیاری‌ها بر توانمندسازی در

روستاها می‌پردازد که همانطور که ملاحظه می‌گردد در این پژوهش نیز صرفاً به نقش دهیاران زن توجهی نشده است.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع کاربردی و به لحاظ ماهیت و روش از نوع مطالعه توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات نیز پیمایشی است. در این پژوهش شهرستان اصفهان میدان تحقیق در نظر گرفته شد. نمونه پژوهش این تحقیق را روستاییان، کارشناسان و مسئولین عمدتاً در اداره‌های بخش‌داری و دهیاری که همگی دارای خاستگاه روستایی بوده و بعضاً ساکن روستا نیز هستند تشکیل می‌دهند. با توجه به ماهیت این تحقیق، نمونه‌گیری به روش غیراحتمالی و از نوع نمونه‌گیری هدفمند (Purposeful Sampling) یعنی انتخاب نمونه براساس هدف‌های مطالعه و جمع‌آوری اطلاعات از کسانی که می‌توانند به پرسش‌های پژوهش، پاسخ دهند، بوده است. نمونه‌ها از میان افراد ۲۱ سال و بالاتر و دارای مدرک تحصیلی دیپلم به بالا انتخاب شدند. همچنین اسامی روستاهای مورد مطالعه و سهم پرسشنامه در آن روستا در جدول (۲) آورده شده است

جدول ۲. روستاهای مورد مطالعه و برآورد حجم نمونه در آن

روستا	سهم پرسشنامه
پیکان	۱۲
رامشه	۱۰
چندان	۱۱
کفروود	۵
برکان	۴
زیار	۱۶
برسیان	۵
فساران	۹
منشیان	۱۳
فنارت	۱۳
خاتون آباد	۲۶
راران	۲۴

بررسی وضعیت توانمندسازی زنان در نواحی روستایی ... (احمد حجاریان) ۵۷

روستا	سهم پرسشنامه
هفت شویه	۱۶
اصفهانک	۸
مجموع	۱۷۱

برای بررسی وضعیت توانمندسازی زنان در نواحی روستایی در منطقه مورد مطالعه، پرسشنامه‌ای در قالب طیف پنج گزینه‌ای لیکرت تهیه و در بین جامعه هدف، توزیع و تکمیل شده است. برای روایی آن از نظرات استادان دانشگاه استفاده و اصلاحات لازم انجام شد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه و برای سنجش پایایی آن از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. میزان آلفا کرونباخ در جدول (۳) نشان می‌دهد، پایایی آنها قابل قبول و مناسب ارزیابی می‌باشد. جدول زیر حاصل مطالعات بخش ادبیات نظری پژوهش و شاخص‌های نهایی همپوشانی شده از توانمندسازی زنان در نواحی روستایی می‌باشد.

جدول ۳. مولفه‌ها و شاخص‌های توانمندسازی زنان در نواحی روستایی و میزان پایایی آن

ابعاد توانمندی	شاخص‌های توانمندسازی زنان در نواحی روستایی	آلفا
توانمندی اجتماعی	تعاون اجتماعی اعتماد متقابل دهیار و زنان روستایی انسجام اجتماعی رضایتمندی اجتماعی مسئولیت‌پذیر نمودن زنان روستایی تصمیم‌سازی و شرکت در جلسات جامعه‌پذیر نمودن زنان روستایی احساس تعلق زنان روستایی تغییر سبک زندگی اجتماعی زنان روستایی	۰/۷۳۵
توانمندی روان شناختی	خودکارآمدی زنان روستایی ایجاد انگیزه و نشاط و سرزندگی در بین زنان روستایی خوش‌بینی انعطاف‌پذیری زنان روستایی امیدواری و امید به زندگی شایستگی زنان	۰/۷۲۱

ابعاد توانمندی	شاخص‌های توانمندسازی زنان در نواحی روستایی	آلفا
توانمندی فرهنگی	توانایی خلق رویداد فرهنگی بسط در فضای فرهنگی شرکت در امور خیر جمعیت باسواد و تعداد دانشجویان زن تکیه و تقویت تجلیات فرهنگی ساعات مطالعه کتاب در بین زنان روستایی	۰/۷۳۴
توانمندی کالبدی	برخورداری از سالن ورزشی مطلوب وجود پارک کودک وجود کتابخانه مناسب برخورداری از میدان فوتبال اینترنت پرسرعت و قوی دفع فاضلاب مطلوب برخورداری کوچه‌ها از آسفالت مطلوب اصلاح بافت فیزیکی	۰/۷۶۹
توانمندی اقتصادی	خودکفا بودن زنان کسب درآمد تأمین و برخورداري از امکانات اشتغال زنان روستایی بهبود معیشت خانواده اقتناع مالی	۰/۷۵۴
توانمندی بهداشتی	مطلوبیت خانه بهداشت بهداشت محیط مناسب سلامت جسمانی زنان روستایی آرامش روانی زنان روستایی	۰/۸۳۴

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۲

پس از جمع آوری و دسته بندی داده ها، از روش آمار توصیفی و استنباطی (آزمون چولگی و کشیدگی و آزمون T تک نمونه‌ای) در محیط نرم افزار SPSS استفاده شد. در مرحله بعد به منظور تعیین وضعیت توزیع داده‌ها از جهت بررسی نرمال بودن توزیع شاخص ها از آزمون چولگی و کشیدگی استفاده شد. بر این اساس جهت انجام آزمون معادلات ساختاری از نرم‌افزار Smart PLS استفاده گردید.

۴. یافته‌ها

ویژگی‌های فردی پاسخگویان- داده‌های گردآوری شده، متعلق به ۱۷۱ نفر از پاسخگویان و تحلیل‌ها نیز بر همین اساس است. یافته‌های توصیفی شامل متغیرهای جنسیت، سن، وضعیت تاهل، میزان سواد و نوع اشتغال است.

جدول ۴. ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخگویان در ناحیه مورد مطالعه

پاسخگویان		ویژگی‌های توصیفی		پاسخگویان		ویژگی‌های توصیفی	
درصد	فراوانی			درصد	فراوانی		
٪۱۲.۹	۲۵	دیپلم		٪۳۵.۱	۶۰	۳۰-۲۱	سن
٪۳۵.۷	۶۱	لیسانس		٪۳۵.۷	۶۱	۴۰-۳۱	
٪۴۹.۷	۸۵	فوق لیسانس و بالاتر		٪۱۸.۱	۳۱	۵۰-۴۱	
٪۱۰۰	۱۷۱	مجموع		٪۱۱.۱	۱۹	۵۱ به بالا	
٪۲۸.۷	۲۹	دهیار	شغل	٪۱۰۰	۱۷۱	مجموع	تاهل
٪۱۶.۴	۲۸	کارمند بخشدار		٪۳۱.۶	۵۷	مجرد	
٪۶۶	۱۱۴	زنان روستایی		٪۶۶.۷	۱۱۴	متاهل	
٪۱۰۰	۱۷۱	مجموع		۱۰۰	۱۷۱	مجموع	

۱.۴ بررسی و تحلیل عوامل ۶ گانه موثر نقش دهیاران زن بر توانمندسازی زنان در مناطق روستایی شهرستان اصفهان

به منظور انتخاب آزمون‌های مناسب برای تحلیل یافته‌ها، از آزمون چولگی و کشیدگی بهره گرفته شده. طبق نتایج به دست آمده برای متغیر وضعیت توانمندسازی زنان و شاخص‌های آن مقادیر کجی و کشیدگی عمده شاخص‌ها بین +۱ تا -۱ می‌باشد و نشان از این دارد که توزیع شاخص‌ها و ابعاد متغیر نرمال است. به این ترتیب از آنجایی که داده‌ها دارای توزیع نرمال هستند، جهت تحلیل وضعیت شاخص‌های توانمندسازی زنان از آزمون تی تک نمونه‌ای مطابق جدول (۵) استفاده شده است. طبق نتایج به دست آمده (سطح معناداری و کران‌های بالا و پایین) همه شاخص‌ها (توانمندی اجتماعی، توانمندی روان شناختی، توانمندی اقتصادی، توانمندی کالبدی، توانمندی فرهنگی و توانمندی بهداشتی) معنادار شده‌اند. کران بالا و پایین همه متغیرها مثبت و بیانگر تناسب میانگین با مقدار مورد آزمون است.

جدول ۵. بررسی وضعیت شاخص‌های توانمندسازی زنان
در ناحیه مورد مطالعه با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای

شرح	میانگین	آماره T	درجه آزادی	سطح معناداری	میانگین اختلاف	فاصله اطمینان ۹۵٪	
						حد پایین	حد بالا
توانمندی اجتماعی	۲/۷۶	-۶/۵۴۴	۱۷۱	۰/۰۰۱	-۰/۲۳۳	-۰/۳۴۳	-۰/۲۳۲
توانمندی روان‌شناختی	۲/۴۵	-۱۱/۳۲۲	۱۷۱	۰/۰۰۱	-۰/۵۴۵	-۰/۶۷۶	-۰/۴۶۲
توانمندی فرهنگی	۲/۱۷	-۱۷/۴۵۶	۱۷۱	۰/۰۰۱	-۰/۸۴۳	-۰/۹۵۵	-۰/۷۴۳
توانمندی کالبدی	۲/۵۵	-۸/۷۶۵	۱۷۱	۰/۰۰۱	-۰/۴۳۲	-۰/۵۱۳	-۰/۳۴۵
توانمندی اقتصادی	۲/۳۴	-۱۲/۴۳۲	۱۷۱	۰/۰۰۱	-۰/۶۱۷	-۰/۷۰۴	-۰/۵۸۷
توانمندی بهداشتی	۲/۳۳	-۱۳/۳۴۵	۱۷۱	۰/۰۰۱	-۰/۶۳۵	-۰/۸۲۳	-۰/۵۶۵

در مجموع بیشترین میانگین در عوامل شش‌گانه موثر در شاخص توانمندسازی زنان متعلق به توانمندی اجتماعی گویه -مسئولیت‌پذیر نمودن زنان روستایی است. همچنین بر اساس نتایج آزمون T تک نمونه‌ای عامل اول (توانمندی اجتماعی) دارای بیشترین میانگین معادل ۲/۷۱ است. بر اساس نتایج آزمون T، با توجه به مقدار آماره T نیز این ادعا تایید می‌شود. در طرف مقابل مولفه توانمندی فرهنگی کمترین امتیاز را (۲/۱۷) مابین سایر مولفه‌ها با گویه‌های مشخص کسب کرده است.

۲.۴ آزمون پایایی توانمندسازی زنان در سطح مولفه با استفاده از مدل معادلات ساختاری Smart PLS

به منظور شناسایی این موضوع که هر عامل چه مقدار در کل سازه (توانمندسازی زنان) نقش‌آفرینی می‌کنند، از مدل PLS با استفاده از؛ آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و ضرایب بارهای عاملی، معیارها مورد ارزیابی و سنجش قرار می‌گیرند که به‌عنوان پایایی می‌باشند (داوری و رضازاده، ۱۳۹۶)، مقدار پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ می‌بایست بیشتر از ۰/۷ باشد، براساس مقادیر جدول (۶)، شاخص‌های توانمندی اجتماعی دارای مقادیر پایین‌تر از آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی ۰/۷ می‌باشند، که به معنای عدم سازگاری درونی در مدل است.

روایی همگرا: به منظور سنجش پایایی مدل به بررسی ضرایب بارهای عاملی معیارها می‌پردازیم، در این مرحله متغیرهای دارای بارعاملی کمتر از ۰/۵ از اهمیت لازم برای

اندازه‌گیری برخوردار نیستند و باید از فرایند تحلیل حذف بشوند، که در مدل تحقیق حاضر، تمامی شاخص‌ها بالای ۰/۵ هستند و نیاز به حذف موردی در مدل نیست.

برای سنجیدن روایی همگرایی در مدل از معیار AVE (Average Variance Extracted) یا میانگین واریانس استخراج شده استفاده می‌شود، در این معیار مقدار بحرانی ۰/۴ می‌باشد، بدین معنا است که اگر مقدار AVE بالای ۰/۴ باشد دارای روایی همگرایی قابل قبول است، که در این پژوهش شاخص‌ها بعد از اصلاح نتایج AVE را بدست آورده‌ایم و در جدول ذیل مقادیر هر شاخص را قرار داده‌ایم. (جدول ۶).

جدول ۶. ارزیابی مدل اندازه‌گیری

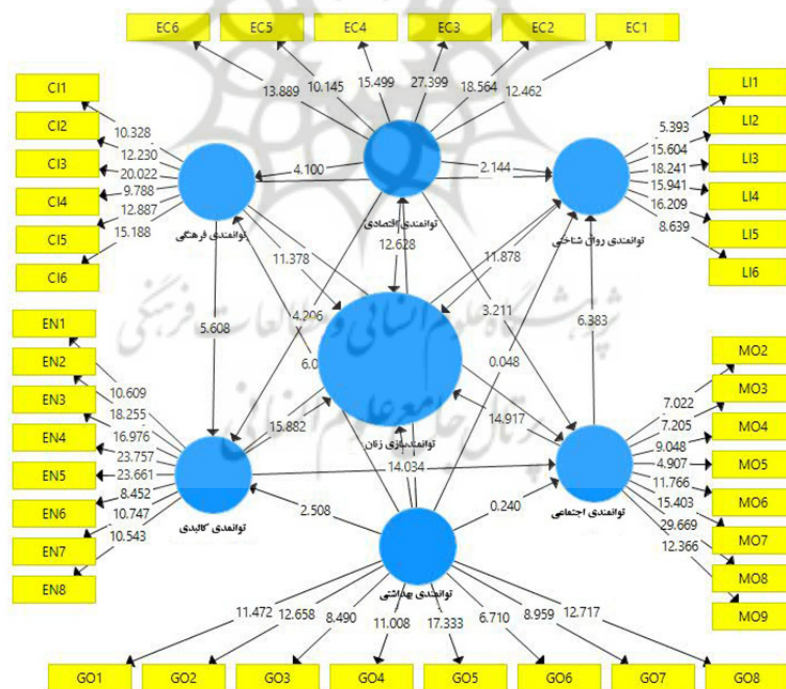
مؤلفه‌ها	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	معیار AVE
توانمندی اقتصادی	۰/۸۵۴	۰/۷۹۱	۰/۴۹۸
توانمندی اجتماعی	۰/۸۲۳	۰/۷۶۶	۰/۳۷۳
توانمندی بهداشتی	۰/۸۳۷	۰/۷۶۷	۰/۳۸۳
توانمندی روان شناختی	۰/۸۶۵	۰/۷۳۵	۰/۴۳۹
توانمندی فرهنگی	۰/۸۴۴	۰/۷۷۹	۰/۴۶۴
توانمندی کالبدی	۰/۸۶۹	۰/۸۲۹	۰/۴۵۴

روش فورنل و لارکر: یکی از معیارهای مهم برای سنجش روایی واگرایی روش فورنل و لارکر می‌باشد، که میزان رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در مقایسه آن سازه با سایر سازه‌ها می‌باشد، روایی واگرایی زمانی مقبول است که در مدل، یک سازه در تعامل بیشتری با شاخص‌های خود می‌باشد تا با سایر سازه‌ها، که به میزان جذر AVE برای هر سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه با سایر سازه‌ها در مدل می‌گویند. در جدول ذیل در قسمت قطر، مقدار جذر AVE محاسبه گردیده‌است، با توجه به این قطر مقادیر قطر از مقادیر زیرین خود بیشتر می‌باشند که می‌توان گفت مدل از روایی واگرایی قابل قبول برخوردار می‌باشد.

جدول ۶. ماتریس سنجش روایی و اگرایی به روش فورنل و لارکر در مدل

مولفه	توانمندی اقتصادی	توانمندی اجتماعی	توانمندی بهداشتی	توانمندی روان شناختی	توانمندسازی زنان	توانمندی فرهنگی	توانمندی کالبدی
توانمندی اقتصادی	۰/۷۱۲						
توانمندی اجتماعی	۰/۴۴۷	۰/۶۱۹					
توانمندی بهداشتی	۰/۶۲۵	۰/۴۵۷	۰/۶۱۷				
توانمندی روان شناختی	۰/۶۳۶	۰/۶۸۸	۰/۵۳۹	۰/۶۳۲			
توانمندسازی زنان	۰/۸۲۹	۰/۷۶۵	۰/۸۰۳	۰/۸۲۳	۱		
توانمندی فرهنگی	۰/۶۱۳	۰/۵۰۳	۰/۶۴۷	۰/۶۲۲	۰/۸۱۲	۰/۴۵۶	
توانمندی کالبدی	۰/۶۴۴	۰/۵۴۴	۰/۶۲۶	۰/۶۵۳	۰/۸۵۲	۰/۶۸۹	۰/۶۵۴

برازش مدل با استفاده از ضریب t که می‌بایست ضرایب از مقدار ۱/۹۶ بیشتر باشند تا بتوان گفت با سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار بودن معیارها تایید است، که با توجه به شکل (۲) زیر تمامی شاخص‌ها دارای مقادیر بالای ۱/۹۶ می‌باشند، که بیانگر معنادار بودن مسیر و مناسب بودن مدل ساختاری می‌باشد.

شکل ۲. مدل ساختاری در حالت قدر مطلق معناداری ضرایب (t-value)

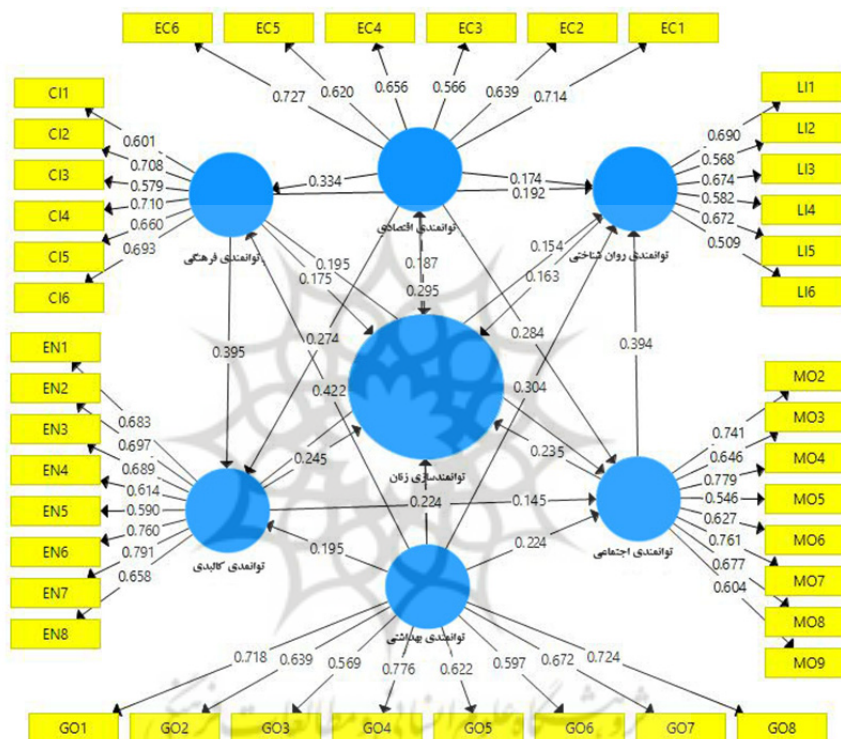
بررسی وضعیت توانمندسازی زنان در نواحی روستایی ... (احمد حجاریان) ۶۳

برای بررسی معناداری ضریب مسیر می‌بایست، مقدار T برای هر مسیر برآورد شود، جدول زیر جهت ارتباط هر کدام از شاخص‌ها با یکدیگر و مقدار ضرایب مسیر و سطح معناداری را نشان می‌دهد.

جدول ۷. ارزیابی جهت و معناداری اثرات مستقیم
در بین شاخص‌های توانمندسازی زنان روستایی

ارتباط	ضریب بتای استاندارد	آماره T	سطح معناداری
توانمندی اقتصادی -> توانمندی اجتماعی	۰/۲۸۴	۳/۱۳۷	۰/۰۰۲
توانمندی اقتصادی -> توانمندی روان شناختی	۰/۱۷۴	۲/۲۳۸	۰/۰۲۶
توانمندی اقتصادی -> توانمندسازی زنان	۰/۱۸۷	۱۳/۰۵۳	۰/۰۰۰
توانمندی اقتصادی -> توانمندی فرهنگی	۰/۳۳۴	۳/۹۱۲	۰/۰۰۰
توانمندی اقتصادی -> توانمندی کالبدی	۰/۲۷۴	۴/۱۹۷	۰/۰۰۰
توانمندی اجتماعی -> توانمندی روان شناختی	۰/۳۹۴	۶/۷۲۹	۰/۰۰۰
توانمندی اجتماعی -> توانمندسازی زنان	۰/۲۳۵	۱۵/۱۲۸	۰/۰۰۰
توانمندی بهداشتی -> توانمندی اقتصادی	۰/۲۹۵	۱۴/۶۸۱	۰/۰۰۰
توانمندی بهداشتی -> توانمندی اجتماعی	۰/۲۲۴	۰/۲۳۸	۰/۸۱۲
توانمندی بهداشتی -> توانمندی روان شناختی	۰/۳۰۴	۰/۰۴۴	۰/۹۶۵
توانمندی بهداشتی -> توانمندسازی زنان	۰/۲۲۴	۱۴/۸۳۷	۰/۰۰۰
توانمندی بهداشتی -> توانمندی فرهنگی	۰/۴۲۲	۶/۰۷۰	۰/۰۰۰
توانمندی بهداشتی -> توانمندی کالبدی	۰/۱۹۵	۲/۵۲۷	۰/۰۱۲
توانمندی روان شناختی -> توانمندسازی زنان	۰/۱۶۳	۱۱/۷۱۱	۰/۰۰۰
توانمندی فرهنگی -> توانمندی اجتماعی	۰/۱۹۵	۱/۵۳۵	۰/۱۲۶
توانمندی فرهنگی -> توانمندی روان شناختی	۰/۱۹۲	۲/۴۷۴	۰/۰۱۴
توانمندی فرهنگی -> توانمندسازی زنان	۰/۱۷۵	۱۱/۸۲۹	۰/۰۰۰
توانمندی فرهنگی -> توانمندی کالبدی	۰/۳۹۵	۵/۴۲۱	۰/۰۰۰
توانمندی کالبدی -> توانمندی اجتماعی	۰/۱۴۵	۳/۰۴۹	۰/۰۰۲
توانمندی کالبدی -> توانمندی روان شناختی	۰/۱۵۴	۲/۲۴۰	۰/۰۲۶
توانمندی کالبدی -> توانمندسازی زنان	۰/۲۴۵	۱۶/۰۷۸	۰/۰۰۰

با توجه به ضریب مسیرها و مقادیر آماره T در یافته‌های پژوهش، شاخص توانمندی بهداشتی با مقدار آماره T برابر با ۱۴/۸۳۷ و ضریب مسیر ۰/۲۲۴ به عنوان تاثیرگذارترین شاخص در ارزیابی شاخص‌های توانمندسازی زنان قرار دارد و بعد از آن شاخص‌های توانمندی اقتصادی و توانمندی فرهنگی به عنوان شاخص‌های مهم با مقادیر به ترتیب ۱۳/۰۵۳ (۰/۱۸۷)، ۱۱/۸۲۹ (۰/۱۷۵) می‌باشند.

شکل ۲. مدل ساختاری در حالت ضرایب استاندارد

جدول ۸. برآورد اثرات کل، متغیرهای مستقل تحقیق

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب تعیین	کل		مستقیم		غیر مستقیم	
			اثر	p	اثر	p	اثر	p
توانمندی اقتصادی	سازی	۰/۸۷۵	۰/۸۰۵	۰/۰۰۰	۰/۱۸۷	۰/۰۰۰	۰/۶۱۸	۰/۰۰۰
توانمندی اجتماعی			۰/۶۲۷	۰/۰۰۰	۰/۲۳۵	۰/۰۰۰	۰/۳۹۲	۰/۰۰۰

متغیر مستقل		توانمندسازی	توانمندسازی	کل		مستقیم		غیرمستقیم	
				اثر	p	اثر	p	اثر	p
توانمندی بهداشتی				۰/۸۲۱	۰/۰۰۰	۰/۲۲۴	۰/۰۰۰	۰/۵۹۷	۰/۰۰۰
توانمندی روان شناختی				۰/۱۶۳	۰/۰۰۰	۰/۱۶۳	۰/۰۰۰	-	-
توانمندی فرهنگی				۰/۶۹۵	۰/۰۰۰	۰/۱۷۵	۰/۰۰۰	۰/۵۲۰	۰/۰۰۰
توانمندی کالبدی				۰/۶۹۲	۰/۰۰۰	۰/۲۴۵	۰/۰۰۰	۰/۴۴۷	۰/۰۰۰

بر اساس جدول (۸)، که ضریب اثر هر مولفه بر توانمندسازی زنان (اثر مستقیم) و ضریب اثر هر مولفه بر سایر مولفه‌ها (اثر غیرمستقیم) نشان می‌دهد، متغیر توانمندی بهداشتی با ضریب تاثیر کل ۰/۸۲۱ بیشترین تاثیر را بر توانمندسازی زنان داشته است و سپس به ترتیب مولفه‌های توانمندی اقتصادی (۰/۸۰۵)، توانمندی فرهنگی (۰/۶۹۵)، توانمندی کالبدی (۰/۶۹۲)، توانمندی اجتماعی (۰/۶۲۷) و توانمندی روان شناختی (۰/۱۶۳) موثر بر توانمندسازی زنان می‌باشند.

۵. نتیجه‌گیری

در حال حاضر، زنان به عنوان ساکنان اصلی سکونتگاه‌های روستایی دارای نسبت جنسی پایین، مسئولیت بهره‌برداری از امکانات و منابع موجود در روستاها را به عهده دارند، از این رو چنانچه به توانمندسازی آن‌ها توجه کافی نشود، طبعاً روند توسعه کشاورزی و روستایی و اشتغال زنان، با تاخیر و چالش‌های جدی در روستاهای مهاجر فرست دارای نسبت جنسی پایین، مواجه می‌شود. با توجه به اینکه تحولات جمعیتی امری مهم در ایجاد تغییرات اقتصادی-اجتماعی، خصوصاً در نواحی روستایی محسوب می‌شود، باید گفت در سال‌های آتی با جمعیت انبوهی از زنان و دختران، در تعدادی از سکونتگاه‌های روستایی (مهاجر فرست) مواجه خواهیم بود، که چه بخواهیم و چه نخواهیم توانمندسازی زنان از طریق مدیریت خود زنان اجتناب ناپذیر است، چرا که زنان طیف گسترده‌ای از بازیگران در سکونتگاه‌های روستایی محسوب می‌شوند.

توانمندسازی یک پدیده‌ی توسعه‌ای است و در طول زمان، افراد و محیط‌ها متفاوت است و بر اعطای قدرت یا کنترل فرد یا گروه خاصی از افراد در یک جامعه، یا ملت برای تاثیرگذاری، مشارکت، مذاکره، ارزیابی، و کنترل تاکید دارد (Ile et al., 2018). رویکرد

توانمندسازی تمرکز بیشتری بر شناسایی دارایی‌ها و قابلیت‌های فردی یا گروهی دارد و یک مفهوم جذاب و قدرتمند است که در سطح بین‌الملل به عنوان ابزاری برای مبارزه با فقر و توسعه نیافتگی و همچنین به معنای افزایش قدرت نیز استفاده شده است (Úcar Martínez et al., 2017). برخی آن را انتقال قدرت از سطوح بالاتر جامعه به پایین‌تر می‌دانند و راهی برای کنترل افراد بر زندگی خود از طریق مشارکت فعال که با تغییر و دگرگونی در افراد، گروه‌ها و تغییر از وضعیت عدم قدرت به وضعیتی که در آن زندگی فوق کنترل می‌شود هم مرتبط است (Úcar Martínez et al., 2017). لذا افزایش مشارکت در مدیریت برای حمایت از توانمندسازی لازم و ضروری به نظر می‌رسد که این باعث می‌شود افراد احساس کنند آزادی بیشتری در تصمیم‌گیری‌های خود دارند و خودشان در قبال تصمیم‌گیری‌ها پاسخگو هستند. توانمندسازی زنان روستایی نیز از این قاعده مستثنی نبوده است، لذا در این پژوهش بررسی وضعیت توانمندسازی زنان در نواحی روستایی دارای دهیار زن شهرستان اصفهان پرداخته شده است. بر پایه نتایج تحقیق مشخص شد که جهت بررسی نرمال بودن توزیع شاخص‌ها از آزمون چولگی و کشیدگی بهره گرفته شده که مقادیر عمده شاخص‌ها بین $+1$ تا -1 نرمال بودن توزیع داده‌ها را تایید می‌کند. سپس جهت تحلیل وضعیت شاخص‌های توانمندسازی زنان از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. طبق نتایج به دست آمده (سطح معناداری و کران‌های بالا و پایین) همه شاخص‌ها (توانمندی اجتماعی، توانمندی روان‌شناختی، توانمندی فرهنگی، توانمندی کالبدی، توانمندی اقتصادی و توانمندی بهداشتی) معنادار شده‌اند و از میان شاخص‌های نقش‌دهیاران زن با تاکید بر توانمندسازی زنان عامل اول (توانمندی اجتماعی) دارای بیشترین میانگین معادل $2/76$ است. در طرف مقابل مولفه توانمندی فرهنگی کمترین امتیاز را ($2/17$) مابین سایر مولفه‌ها به خود اختصاص داده. همچنین نتایج معادلات ساختاری SMART PLS به دلیل بررسی تاثیرگذاری شاخص‌های تحقیق در شکل‌گیری وضعیت توانمندسازی زنان، نشان داد متغیر توانمندی بهداشتی با ضریب تاثیر کل $0/821$ بیشترین تاثیر را بر توانمندسازی زنان داشته است و سپس به ترتیب مولفه‌های توانمندی اقتصادی ($0/805$)، توانمندی فرهنگی ($0/695$)، توانمندی کالبدی ($0/692$)، توانمندی اجتماعی ($0/627$) و توانمندی روان‌شناختی ($0/163$) موثر بر توانمندسازی زنان می‌باشند که با پژوهش عرب سرخی و ایمانی جاجرمی (۱۳۹۶) همسو می‌باشد.

در راستای نتایج بدست آمده پیشنهادات زیر ارایه می‌گردد:

بررسی وضعیت توانمندسازی زنان در نواحی روستایی ... (احمد حجاریان) ۶۷

اریه طرح‌های زودبازده در نواحی روستایی توسط مدیران و دهیاران جهت بکارگیری مهارت‌های زنان روستایی در نواحی مختلف با تاکید بر تقویت اقتصاد روستایی
تخصیص ردیف‌های اعتباری خاص در بخشنامه و دستورالعمل بودجه دهیارها در راستای توانمندسازی زنان روستایی
تشویق و حمایت از تشکلهای، تعاونی‌ها و انجمن‌های زنان روستایی به منظور مشارکت اجتماعی زنان در فعالیت‌های اجتماعی از طریق این صنوف

کتاب‌نامه

اصغری، صادق، شهرکی، عیسی، نادریان فر، مهدی، ۱۳۹۵، موانع توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی خانوارهای روستایی، مددجویان تحت پوشش کمیته امداد در سیستان، اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۱۵(۵)، ۱۰۳-۱۲۴.

اقبال، جمشید، کلاتری، خلیل، خالقی، باقر، فتح‌الهی گلام‌بحری، سعدی. (۱۳۹۷). تحلیل عملکرد دهیاری‌ها با رویکرد جنسیتی از دیدگاه مردم و شوراهای اسلامی: مطالعه موردی روستاهای شهرستان بوئین‌میاندشت. روستا و توسعه، ۲۱(۳)، ۱۲۳-۱۴۳.

doi: 10.30490/rvt.2018.81732

اسفندیاری، امیرهومن، دانیالی، تهمینه، (۱۳۹۷)، مقایسه تطبیقی روستاهای دارای و بدون توسعه روستایی در فرآیند توسعه (مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان اسلامشهر)، فصلنامه علمی-پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۴(۱۱)، ۱-۱۶.

ایزدی، علی، علوی زاده، سید امیر محمد. (۱۳۹۷). واکاوی نقش توانمندی روان شناختی دهیاران در روند مدیریت و توسعه روستایی (مطالعه موردی: دهستان رشتخوار). کاوش‌های جغرافیایی مناطق بیابانی، ۶(۱)، ۱۹۹-۲۲۷.

doi: 10.29252/grd.2018.1248

رستمی، فرحناز، علی‌آبادی، وحید، بقایی، سارا. (۱۳۹۲)، نقش عضویت در سازمان‌های روستایی بر سطح سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی زنان روستایی، فصلنامه اقتصاد و فضا و توسعه روستایی، ۲(۴)، ۱-۱۴. URL: <http://serd.khu.ac.ir/article-1-1655-fa.html>.

تاراسی، زهرا، کریم زاده، حسین، آقا یاری، محسن، ۱۳۹۹، بررسی ارتباط ظرفیت سازی و توانمندسازی زنان روستایی مطالعه موردی: شهرستان زنجان، جغرافیا و توسعه، ۱۸(۵۸)، ۲۰۳-۲۲۴.

حیدری، محمدتقی، حضرتی، مجید، (۱۳۹۷)، ارزیابی عملکرد دهیاران در پیشبرد اهداف طرح‌های راهبری روستایی (مطالعه موردی: شهر زنجان)، جغرافیا (فصلنامه علمی-پژوهشی و بین‌المللی جامعه جغرافیایی)، ۶۱(۱۷)، ۱۷۱-۱۸۵.

خاکی پور، لیلا، بارانی، حسین، عابدی سروستانی، احمد، غلامرضایی، سعید. (۱۳۹۷). تحلیلی بر نقش‌آفرینی زنان در مدیریت مراتع عشایری (مطالعه موردی: سامان‌های عرفی منطقه شول‌آباد لرستان). تحقیقات مرتع و بیابان ایران، ۲۵(۴)، ۸۰۵-۸۱۶.

doi: 10.22092/ijrdr.2019.118614

شادی‌طلب، ژاله، خانجانی‌نژاد، لیلا. (۱۳۹۱). نگرش روستاییان به توانایی‌های زنان در مدیریت اجرایی روستا (مطالعه موردی روستاهای پلتکله و بالاپاکیاده شهرستان لنگرود). پژوهش‌های روستائی، ۳(۱۲)، ۱۳۵-۱۶۰.

doi: 10.22059/jrur.2013.30235

سربندی، شکوفه. (۱۳۹۸). بررسی و تبیین نقش آموزش بر عملکرد مدیریتی دهیاری‌ها شهرستان ری. جغرافیا و روابط انسانی، ۴(۱)، ۷۹-۹۲.

عظیمی، نرگس، علی بیگی، امیرحسین، پاپ زن، عبدالحمید. (۱۴۰۱). الگوی برای توانمندسازی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه. روستا و توسعه، ۲۵(۴)، ۶۷-۸۶.

doi: 10.30490/rvt.2021.354399.1354

فاضل‌نیا، غریب، هاشمی، رضوان. (۱۳۹۴). تحلیل باورهای اجتماعی-فرهنگی بازدارنده مشارکت زنان روستایی در فرآیند برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه پایدار روستایی مطالعه موردی: شهرستان رستم. فصلنامه زن و جامعه، ۶(۲۱)، ۴۱-۶۶.

قربانی، مهدی، عوض پور، لیلا. (۱۳۹۶). تحلیل خصوصیات ساختاری شبکه زنان روستایی در استقرار مدیریت مشارکتی مناطق بیابانی. تحقیقات مرتع و بیابان ایران، ۲۴(۲)، ۳۸۳-۳۹۱.

doi: 10.22092/ijrdr.2017.113132

کبیری، افشار، ولایی، محمد. (۱۳۹۸). بررسی و تحلیل چالش‌های مدیریت نوین روستایی: مطالعه موردی روستاهای شهرستان میاندوآب. روستا و توسعه، ۲۲(۳)، ۶۹-۹۴.

doi: 10.30490/rvt.2020.262968.1009

کلهری، صابر، محمدیان، فرشاد. (۱۴۰۱). بررسی رابطه بین دسترسی مالی با توانمندسازی اقتصادی زنان در کشورهای خاورمیانه. زن در توسعه و سیاست، ۲۰(۲)، ۱۸۲-۱۶۵.

doi: 10.22059/jwdp.2022.334293.1008116

صادقلو، طاهره، سجاسی قیداری، مرضیه. (۱۳۹۷). تحلیل اثرات پرداخت نقدی یارانه‌ها بر توانمندسازی گروه‌های هدف روستایی مطالعه موردی: روستاییان عضو کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی شهرستان خدابنده. پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۰(۱)، ۱۶۳-۱۸۰.

صادقیان بروجنی نجمه، کیانی سلمی صدیقه، غلامی یونس. (۱۳۹۹). شناسایی عوامل موثر بخش بر توسعه گردشگری خلاق و تاثیر آن بر پایداری رفتار از دیدگاه گردشگران در مناطق روستایی بروجن. پژوهش‌های روستایی، ۱۱(۴)، ۶۹۵-۷۱۱.

بررسی وضعیت توانمندسازی زنان در نواحی روستایی ... (احمد حجاریان) ۶۹

صالحی، مجتبی، رحیمیان، مهدی، غلامرضایی، سعید، (۱۳۹۷). واکاوی راهکارهای صندوقهای اعتباری خرد در توانمندسازی زنان روستایی مورد مطالعه: استان لرستان، تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۲(۴)، ۶۷۴-۶۸۹.

صفی جهانشاهی، الهه، طاهری، کبری، خداداد، مهدی، (۱۳۹۶)، ارزیابی شاخص های کیفیت زندگی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: روستای میمند، شهرستان بابک)، مجله علوم جغرافیایی، ۲۹(۱)، ۱۱۴-۱۲۷.

ظهیری نیا، مصطفی، بهروزیان، بهروز. (۱۳۹۱). مقایسه عوامل مؤثر در ورود زنان و مردان به دانشگاه. فصلنامه زن و جامعه، ۳(۱۲)، ۹۰-۶۹.

عرب سرخی، لیلا، ایمانی جاجرمی، حسین. (۱۳۹۶). بررسی الگوی مرد محور کار دهیاری در میان دهیاران زن در استان اصفهان. مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۶(۳)، ۴۵۷-۴۷۳.
doi: 10.22059/jisr.2017.130713.257

مهر بخش، زهرا، پوررمضان، عیسی، (۱۳۹۵)، عملکرد روستائیان زن در فرآیند توسعه روستایی (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهر رشت)، جغرافیا، ۱۵(۵۵)، ۲۰۶-۲۱۸.
میر، محبوبه، حیدری مکرر، حمید و سارانی، سمانه. (۱۴۰۳). مطالعه عوامل تاثیر گذار بر انتخاب جنسیتی دهیاران زن در منطقه سیستان: چالش ها و عملکرد. نشریه جغرافیا و توسعه، ۲۲(۷۵)، ۷۸-۱۰۶.

doi: 10.22111/gdij.2024.42901.3420

مولائی هشیجین نصرالله، آمار حاجی شیر کیا تیمور، باقری عباس. (۱۳۹۶). نقش مدیریت محلی در توسعه اقتصادی نواحی روستایی شهرستان بهشهر. اقتصاد فضا و توسعه روستایی. ۶(۲۲)، ۱۶۵-۱۷۶.

وطنخواه نوغانی، اتنا، قاسمی، مریم و جوان، جعفر. (۱۳۹۵). شناسایی و اولویت بندی راهبردهای توانمندسازی زنان در روستاهای مهاجرفرست بر اساس ماتریس SWOT و QSPM (مطالعه موردی: شهرستان مشهد). مطالعات اجتماعی روان شناختی زنان، ۱۴(۳)، ۵-۶.
doi: 10.22051/jwsp.2016.2558

Forney, J. 2021. Farmers 'empowerment and learning processes in accountability practices: An assemblage perspective. Journal of Rural Studies. VOL .86. PP. 673-683.

Ile, I., & Boadu, E. S. (2018). The paradox of youth empowerment : Exploring youth intervention programme in Ghana The paradox of youth empowerment : Exploring youth intervention programme in Ghana. Cogent Social Sciences, 4(1), 1-15. <https://doi.org/10.1080/23311886.2018.1528709>

Kushandajani., Kholid Alfirdaus. L. (2019). *Women's Empowerment in Village Governance Transformation in Indonesia: Between Hope and Criticism*. International Journal of Rural Management. 15(1). 137-157.

- Majokweni, Z. Pilela, M. Joseph J. (2021). Gender and Rural Vitality: Empowerment through Women's Community Groups. *Journal of Rural Sociology*. Online published. PP. 1-25.
- Muraya, K. W., Govender, V., Mbachu, C., Uguru, N. P., & Molyneux, S. (2019). 'Gender is not even a side issue... it's a non-issue': career trajectories and experiences from the perspective of male and female healthcare managers in Kenya. *Health Policy and Planning*, 34(4), 249-256. <https://doi.org/10.1093/heapol/czz019>
- Úcar Martínez, X., Jiménez-Morales, M., Soler Masó, P., & Trilla Bernet, J. (2017). Exploring the conceptualization and research of empowerment in the field of youth. *International Journal of Adolescence and Youth*, 22(4), 405–418. <https://doi.org/10.1080/02673843.2016.1209120>

